

handhaafd worden, onder volstrekte uitsluiting en bestrijding van alle secte en dissenterschap, was op dit standpunt het eenig logische en consequente, en in het beweerde stedehouderschap van Christus vond dit zijn bezegeling. Zelfs de gewetensvrijheid kon op dit standpunt niet geëerbiedigd worden. Toen men met Rome brak, stond men derhalve voor de keuze, om of het doel waarop Rome afging, op andere wijze te realiseeren, of zich een ander doel te kiezen. Koos men het eerste, dan kwam het er op aan, de geheele Kerk van Christus in alle land het pauselijk juk te doen afwerpen en naar de belijdenis van het Protestantisme te reformeeren. Er mocht dan geen Roomsche Kerk naast de Gereformeerde Kerk overblijven. De Kerk van Christus bleef toch één. Ze had slechts het onzuivere kleed afteleggen dat de Hierarchie haar omhing, en zou dan wel gereformeerd zijn, maar toch ééne en dezelfde algemeene Kerk van Christus zijn en blijven. Het kwam er dus slechts op aan, een beteren eenheidsband voor de hierarchie, die nu wegviel, in de plaats te geven. En gelijk voorheen op de Overheid de taak had gerust, de Kerk der hierarchie te steunen en te beschermen, en tegen alle secte en afval te verweren, zoo zou ook nu op de Overheid gelijke taak blijven rusten, maar tot steun van de Kerken in Synodalen band. De Overheid zou evenals voorheen niet te bepalen hebben, wat in de Kerk van Christus zou gelden. Deze richtte geheel zelfstandig hare huishouding in. Maar, zooals de Kerk zichzelf, geheel onafhankelijk van de Overheid, constitueerde, zóó zou de Overheid haar instandhouden en beschermen. De conscientievrijheid kon beter geëerbiedigd worden. Enkele vrijgevigheden konden toegelaten. Vooral in andere werelddeelen kon men veel door de vingers zien. De Kerken van het Oosten, die zich nooit aan Rome onderworpen hadden, kon men, tijdelijk althans, sparen. Maar in het Christenland kon alleen wie lid van de eenig ware Kerk van Christus was, recht van medespreken erlangen. Het was en bleef de ééne, ware Kerk, die over heel de wereld uitgaande, alle volken in zich besloot, en de eigen Overheid in de onderscheiden landen kon niet anders doen, dan wat zich tegen die Kerk verzette, weerstaan, en wat het leven der Kerk bedreigde, desnoods met den sterken arm binden, ja dooden met het zwaard.